"దృశ్యాదృశ్యం" పై కొన్ని అభిప్రాయాలు

అభివృద్ధి పేరుతో ప్రకృతి మీద మానవుడు చేస్తున్న అఘాయిత్యాలనీ, వాటి వల్ల సహజ వనరుల మీద ఆధారపడిన ప్రజల జీవితాలు చితికి పోవటాన్నీ, భూగోళం పై ఉండే సహజ సంపద, జంతుజాలాల మీద శాశ్వతంగా మిగిలిపోయే సమస్యలనీ నేపధ్యంగా తీసుకొని వ్రాసిన నవల చంద్రలత గారి "దృశ్యాదృశ్యం." ఈ పుస్తకంలొ నాకు నచ్చిన విషయాలు చాలానే ఉన్నా, కొన్ని ముఖ్యాంశాలని మాత్రమే ఇక్కడ చర్చిస్తాను.

వినూతనమైన కథాంశం: మన ప్రపంచాన్ని ఎంతగానో ప్రభావితం చేసే క్లిష్టమైన పర్యావరణ సమస్యని మనసుకి హత్తుకు పోయేలా పాఠకుల దృష్టికి తీసుకువస్తుందీ నవల. తెలుగు సాహిత్యంలో ఈ సమస్యకి ఇంత ప్రాధాన్యత నిచ్చిన మొట్టమొదటి నవల ఇది (నాకు తెలిసినంత వరకూ).

Professional Ambition vs. Social Consciousness: శాస్త్రీయ పరిజ్ఞానంలోనూ, సాంకేతిక నిపుణతలోనూ పైపైకి పోవాలనే ఉద్వేగాన్నీ, తద్వారా వచ్చే సామాజిక సమస్యలనీ సరితూకం వేసుకోవటంలో శాస్త్రజ్ఞులూ, ఇంజనీర్లూ పడే సందిగ్ధాన్ని రచయిత్రి ఈ నవలలో చక్కగా విశ్లేషించారు. ఇటువంటి ఘర్షణకి లోనై సతమతమవుతున్న కేశవ మనస్థితిని ఎంతో లోతుగా పరిశీలించి సహజంగా, సున్నితంగా, పాఠకుల మనసుల్లో ప్రతిఫలించేలా చిత్రీకరించారు.

పరిశోధన: ఈ పుస్తకంలో చర్చించిన ప్రతి విషయాన్ని రచయిత్రి విస్తారంగా పరిశోధించినట్లు తెలుస్తోంది. ఆనకట్టల నిర్మాణం నుండి, పసుపు లోని రకాల వరకు, చేపల జీవిత చక్రాల నుండి, ఎడ్ల పందేల వరకూ అన్నిటిలోని ఆసక్తికరమైన వివరాలను కథలో ఇమిడ్చి మనకందిస్తారు.

పాత్రపోషణ: వాస్తవిక సమస్యను, కాల్పనిక సాహిత్యంతో సమ్మిళితం చేసి, నదితోను, ప్రక్కనే వున్న అడవులతోను అవినాభావ సంబంధం ఏర్పరుచుకొన్న ప్రజల జీవితాలు ఆనకట్ట నిర్మాణం వల్ల ఎలా అస్తవ్యస్తం అయిందీ రచయిత్రి అమోఘంగా మన కళ్ళముందుంచుతారు. చేపలు పట్టే శాయన్న నుంచి, భూస్వామి భూపాలయ్య వరకూ, చిన్న రైతు సిద్దయ్య నుంచి, మధ్యతరగతి దశయ్య వరకూ వివిధ పాత్రలనూ, వారి కుటుంబాలనూ మనకు పరిచయం చేసి, వాళ్ళ సమిష్టి జీవన స్రవంతి నదితో, ప్రకృతితో ఎంత గాఢంగా పెనవేసుకు పోయిందీ మనకు చూపిస్తారు. సాంఘిక సమస్యలను మన దృష్టికి తేవడమే కాకుండా ప్రతి పాత్ర మనస్తత్వాన్ని సహజంగా, సజీవంగా చిత్రించారు. విభిన్నపాత్రలు, వారి మనోబలాలు, బలహీనతలూ, వాటి ప్రభావాల వల్ల మారిపోతున్న సంబంధాలు నవలలో natural గా evolve అవుతాయి. ఈ human aspect నవలకి జీవం పోసి పర్యావరణ సమస్య మనందరి జీవితాల్లో అంతర్భాగమనే నిజాన్నిబయటకు తెస్తుంది(makes explicit).

రచనాశైలి, భాష: నవలను చంద్రలత గారు చాలా సహజమైన
శైలిలో, సులువైనభాషలో రచించారు. ప్రాంతీయభాషను వాడటంవల్ల, సహజమైన పదజాలంతో కూడిన భావప్రవాహం వల్ల నవలలోని పాత్రలు, వాటి అనుభూతులు మనకు దగ్గరగా అనిపిస్తాయి. పుస్తకంలో అనేకచోట్ల తేలికైన భాషలో లోతైన భావాల్ని చెప్పి పాఠకుల మేథస్సుకి డైరెక్టుగా (భాషాసమస్య అంతరాయం కాకుండా) పదును పెట్టగలిగారు.

విశ్లేషణ కోసం పైన చెప్పిన మంచి లక్షణాల గురించి విడివిడిగా చెప్పుకున్నా, రచయిత్రి వీటన్నిటినీ, ఇంకా ఎన్నో మంచి లక్షణాలని, తగుపాళ్ళలో కలిపి "దృశ్యాదృశ్యం" సృష్టించారు. నిజానికి నవల ద్వారా మనకు వచ్చే message of universal harmony ఈ నవల రచనలో కూడా ఉందేమోననిపిస్తుంది. సామాజిక స్పృహ, ప్రస్తుత సమస్యల మీద వ్యాఖ్యానం, పాత్ర పోషణ, పరిశోధన, రచనాశైలి, వీటన్నిటి harmonious combination దృశ్యాదృశ్యం.

"As man proceeds toward his announced goal of the conquest of nature, he has written a depressing record of destruction, directed not only aganst the earth he inhabits, but against the life that shares it with him." 1962 లో Silent Spring అనే పుస్తకంవ్రాసిన Rachel Carson అన్న మాటలివి. ఆ పుస్తకంద్వారా విషపూరితాలైన అనేక పురుగుల మందుల (pesticides &insecticides)వల్ల పర్యావరణం, పక్షులు, చేపలు, వాటితో సహజీవనం చేసే

జంతుజాలాలు (మనుష్యులతో సహా) ఎలా హానికి గురవుతున్నదీ విస్తారంగా చర్చించి Rachel Carson అమెరికాలో సంచలనం
సృష్టించారు. ఆ పుస్తకం వల్ల అమెరికాలో environmental movement ఉధృతంగా పుంజుకొంది. Environmental Protection Agency సృష్టించబడింది. DDT లాంటి ప్రమాదకరమైన మందులు వాడటం రద్దుచేయబడింది. అది మొదలుకొని అమెరికాలోనూ, అనేక ఇతర దేశాల్లోనూ పర్యావరణ స్పృహ చాలా ఎక్కువై ఒక ఉద్యమంగా మారింది. ఇప్పుడు ప్రతీ development project మొదలుపెట్టే ముందు దాని వల్ల వాతావరణం, గాలి, నీరు, పశుపక్ష్యాదులు మొదలైన వాటి మీద ఉండే ప్రభావాల్ని క్షుణ్ణంగా అధ్యయనం చేసి వాటిని ప్రజలదృష్టికి, ప్రభుత్వాల దృష్టికి తీసుకురావడం జరుగుతుంది.

మనదేశంలో పర్యావరణ స్పృహ అనాదినుంచీ ఉన్నా, ("అశోకుడు చెట్లు నాటించెను") స్వాతంత్ర్యం వచ్చాక ప్రభుత్వ సిద్ధాంతాలు దానికి అంతగా ప్రాముఖ్యత ఇచ్చినట్లు కనిపించదు. ప్రస్తుతం ప్రజల్లోంచి పుట్టిన environmental activities groups చాలా ఉన్నాయి. వారి పుణ్యమా అని కొంత awareness కనిపిస్తుంది. జర్నలిస్టుల రిపోర్టులూ, activist ల వ్యాసాలూ, సైంటిస్టుల పేపర్లూ చాలానే ఉన్నా పర్యావరణ సమస్యపై నవలా సాహిత్యం తెలుగులో కానీ, భారతదేశం లోని ఇతర భాషల్లో కానీ లేదనిపిస్తుంది. ఆ లోటుని 'దృశ్యాదృశ్యం' తీరుస్తుంది. Carson గారి Silent Spring అమెరికా ప్రజల్లో ఎంత చైతన్యాన్ని తీసుకువచ్చిందో, చంద్రలత గారి దృశ్యాదృశ్యం తెలుగు ప్రజల్లో, మన అదృష్టం బాగుంటే భారతీయులందరిలో, అంత చైతన్యాన్ని తీసుకురాగలిగే అవకాశం ఉన్నది. ఈ విషయాన్ని ప్రొఫెసర్ పురుషోత్తమరెడ్డి గారు తమ పీఠికలో ఇంకా చక్కగా వివరించారు. ఆ పీఠికని తప్పకుండా చదవండి.

Silent Spring , దృశ్యాదృశ్యం రెండూ పర్యావరణం సమస్య నేపథ్యంగా తీసుకొని వ్రాసిన పుస్తకాలే అయినా వాటి మధ్య చాలా తేడాలూ, విభిన్న ప్రత్యేకతలూ మనకు కనిపిస్తాయి. Carson గారి Silent Spring నవలా సాహిత్యం (fictioin) లోకి రాదు. ఒక సాంఘిక సమస్యని సంఖ్యల ద్వారా, విస్తారమైన పరిశోధనా ఫలితాల ద్వారా, అందరికీ అందుబాటులో ఉండే భాషలో వ్రాసిన రిపోర్టు లాంటిది Silent Spring. ఆవిడ ఎంత passionate గా వ్రాసినా, ఉన్న వాస్తవాలని ఉన్నట్లుగా మన ముందుంచే వ్యాఖ్యానం వ్రాశారే గాని, ఆ వాస్తవాలని అనుభవించే జీవితాలని సృష్టించి మనలో సన్నిహితానుభూతిని రేకెత్తించలేదు. అయితే చంద్రలత గారి దృశ్యాదృశ్యం లో 'సజీవ ' పాత్రలని కలుసుకుంటాం మనం. జలావరణ సమస్యని పరిశోధనాత్మక దృష్టితోనే కాకుండా, నవలలోని పాత్రలతో సన్నిహితంగా సహజీవనం చేస్తూ, వ్యక్తిగతంగా ఆ పాత్రల జీవితాల్లోని ఒడిదుడుకుల్నీ మనస్సులోని ఘర్షణల్నీ vicarious గ మనమూ అనుభవిస్తాము. అందువల్ల ఈ ముఖ్యమైన సమస్యకి మనం ఆలోచనాపథంగానే కాకుండా, హృదయంతోనూ, మనసుతోనూ స్పందిస్తాము. సామాజిక చైతన్యాన్ని ఉత్తేజపరిచే సాహిత్యానికి ఇంతకన్నా ఏం కావాలి? Of course, Silent Spring లో పురుగుల మందుల వల్ల వచ్చే ప్రమాదాల గురించి వ్రాస్తే, దృశ్యాదృశ్యంలో ఆనకట్టల నిర్మాణం వల్ల జరిగే పర్యావరణ నష్టాన్ని గురించి వ్రాసారు. అంతేకాకుండా జలావరణ సమస్య మీద చంద్రలత గారు చాలా స్థానికస్పృహతో తెలుగు ప్రజలు తమ నిజజీవితానికి అన్వయించుకోగల సహజత్వంతో దృశ్యాదృశ్యం వ్రాశారు.

కథలోని ముఖ్యపాత్ర కేశవ సివిల్ ఇంజినీర్, వృత్తిధర్మం రీత్యా తన సొంత ఊరినే ఆనకట్ట నిర్మాణం వల్ల మునిగిపోయే ముంపు ప్రాంతంగా ప్రకటిస్తాడు - 'అలవోకగా గీసిన ఎర్ర గీతతో'. ఆ గీతతో మలుపు తిరిగిన అనేక జీవితాల గురించి మనమీ నవలలో చదువుతాము. అక్కడి భూమినే నమ్ముకుని బ్రతుకుతున్న సిద్దయ్య , అతని కుటుంబం, ఆ నదిలో చేపలు పట్టే శాయన్న, కేశవస్నేహితుడు దశయ్య, అతని తండ్రి భూపాలయ్య వీరంతా ఆ ఊరి జీవన వలయానికి ప్రతిబింబాలు. వాళ్ళ మధ్య స్నేహబాంధవ్యాలు, వాళ్లకీ పశుపక్ష్యాదులకీ, అక్కడి నదికీ, అడవికీ మధ్య పెనవేసుకున్న బంధాలు మనకి అర్ధమవుతాయి. ఊరు మునగటంతోచిందరవందర అయిన వాళ్ళ జీవితాల్ని మనసు ద్రవింపజేసే సంఘటనలతో రచయిత్రి చిత్రీకరించారు. ఎగదన్నిన నదినుంచి పుట్టిన ఊట నీరు వల్ల సిద్ధయ్య పసుపుతోట కుళ్ళిపోవడం, అక్కడి పాములు పుట్టల్లో నీరు నిండటంవల్ల పారిపోయి చెట్లెక్కటం ఒక హృదయవిదారక ఉదాహరణ. సంవత్సరాల తరువత రిజర్వాయర్ పైన లాంచీలో ప్రయాణం చేస్తున్న అక్షత నీటి అడుక్కిచూస్తూ ఒకప్పుడు అక్కడ ఉండే ఊరినీ,ఆడుకునే పిల్లల్నీ,జరిగిన పెళ్ళి పేరంటాలనూ ఊహించుకుని బాధపడుతుంది. చెరువైన ఊరినీ, ప్రాణం పోసిన ప్రకృతినీ వదిలి కూలి పనులు వెతుక్కుంటూ పోతారు చాలామంది. 'ఏటి మట్టే ఎరువు, ఏటి నీరే కల్పతరువు ' అనుకుంటూ తరతరాలుగా అక్కడే పాతుకుపోయిన వాళ్ళకి ప్రభుత్వం ఇచ్చిన నష్ట పరిహారాలు, చూపిన పునరావాసాలు మనక్షోభని తగ్గించలేవు. వదల్లేనివాళ్ళు, పెళ్ళి ఉండలేనివాళ్ళు 'కొరివిదెయ్యాలై ' అ కొండాకోనల్లోనేతిరుగుతూ ఉంటారు. భూపాలయ్య ప్రోద్బలంతో కొంతమంది ఆ దగ్గరలోనే కొత్త నివాసాలు ఏర్పరుచుకొంటారు. ప్రభుత్వం వారి

అవకతవకలతో, అధికారుల లంచగొండితనంతో, రాజకీయ కుతంత్రాలతో ఆనకట్టను నిర్మించిన ఆశయాలు అడుగంటి అనేక ఉపద్రవాలు వస్తాయి. బహుళార్థ సాధక పథకాల బాధకాలే మిగులుతాయి.

సాంఘిక సమస్యనే కాకుండా, పాత్రల మధ్య వ్యక్తిగత సంబధాలనూ, వృత్తి నిర్వహణలో ఎదురయ్యే moral dilemmas ని కూడా ఈ నవలలో చాలా సహజంగా చిత్రీకరించారు. ఒక్క ఉదాహరణ: సిద్దయ్య, శ్రీనుల మధ్య ఉన్న తండ్రీకొడుకుల అనుబంధం open గా, అమాయకంగా, explicit గా ఉంటుంది. అదే అనుబంధం భూపాలయ్య, కేశవల మధ్య reserved గా dignified గా implicit గా ఉంటుంది. గాఢత ఒక్కటే అయినా వాళ్ళ అంతస్తుని బట్టి, జీవన విధానాన్ని బట్టి వ్యక్తం చేసే తీరులో తేడా కనిపిస్తుంది.

చంద్రలత గారు ఈ పుస్తకంలో ఆదర్శవాదానికీ, కార్యసాధకత్వానికీ మధ్య ఉన్న తేడాని మనదృష్టికి తెస్తారు. కేశవ, పట్టాభి (కేశవ తమ్ముడు) ఇద్దరూ మంచివారే అయినా, వారిలో ఈ విభిన్న మనస్తత్వాలనీ, వాటి పర్యవసానాల్నీ మనం గమనించవచ్చు. ఆదర్శవాదానికి అంకితమైన కేశవ జీవితం అంకురించిపోవటం, కార్యసాధకుడైన పట్టాభి సఫలీకృతుడవటం సహజత్వానికి దగ్గరగా ఉంది. ఈ తేడా మనకి చూచాయగా నవలలో చాలా ముందుగా (page 6) రాగవ్వ "పెద్దమామ తీరయితే మా యదురుష్టం చిన్నమామ తీరయితే నీ యదురుష్టం" అని అక్షత తో అన్న మాటలలో కనిపిస్తుంది. అయితే రాగవ్వకీ కేశవ కుటుంబానికీ ఉన్న దగ్గరి సంబంధాన్ని అవసరమైనంత వివరంగా portray చెయ్యలేదేమోననిపిస్తుంది. ఆవిడ ఆ కుటుంబంతో చాల అభిమానంగా ఉండటం మనకి కనిపిస్తుంది కానీ, ఆ అభిమనానికి ఉన్న కారణాలు అంత స్పష్టంగా కనిపించవు.

కేశవ, పట్టాభి, వత్సల ల మధ్య ఉన్న love traingle నవలకి నాటకీయతనిస్తుంది. అయితే వత్సల పాత్ర వల్ల కథకి అంత బలం చేకూరినట్లు అనిపించలేదు. ప్రేమలో విఫలుడయినా, కేశవ వృత్తిలో, ఆశయ సాధనలో పొందిన పరాజయం వల్ల పొందిన మనోవేదనే మనకి బలంగా కనిపిస్తుంది. తెలుగు సాహిత్యంలో ఇటువంటి పాత్రలు అరుదు. ముఖ్యపాత్ర కేశవ పుస్తకంలో అదృశ్యంగా ఉండటం విశేషం. అసలు కథాసమయానికి కేశవ చనిపోయి 20 సంవత్సరాలు. ప్రత్యక్షంగా కనిపించే అక్షత కథకి మాధ్యమికురాలు. కేశవ డైరీలూ, అతన్ని గురించి సంభాషణలూ, అక్షత స్వంత అన్వేషణలూ -- మొదలైన వాటి ద్వారా కథ మనకు తెలుస్తుంది. గతానికి, ప్రస్తుతానికి మధ్య transitions, కథలోని ముఖ్య భాగాల్ని indirect గానైనా impactful గా మన ముందుకి తేవటం చాలా smooth గా అయిపోతాయి - ఇవన్నీ మంచి సాహితీప్రక్రియలు అనుకుంటున్నాను.

ఈ నవలలో చంద్రలత గారు కథావస్తువుకి కథకంటే ఎక్కువ ప్రాముఖ్యతనిచ్చినట్లు అనిపిస్తుంది. ఇందువల్ల నవల మొత్తం మీద వస్తువు చుట్టూ కథ అల్లినట్లుగా ఉంది. అయితే కథావస్తువు బలమైనది కావటం వల్ల ఈ imbalance అంత బాధ కలిగించలేదు.

దృశాదృశ్యం ద్వారా ఒక ముఖ్యమైన ప్రశ్నని మన ముందుంచుతారు చంద్రలతగారు. శాస్త్రీయ, సాంకేతిక ప్రగతికి, సాంఘిక ప్రయోజనాలకీ సమతుల్యం ఎలా సాధించగలం? కేశవ ఊరికి జరిగిన దారుణాల్ని చూసి ఆనకట్టల నిర్మాణం ఆపివేయాలా? ఆ దారుణాల్ని జరగకుండా జాగ్రత్తపడి ఈ 'ఆధునిక దేవాలయాల ' ప్రయోజనాల్ని ప్రజలకి అందించటం అసాధ్యమా ? "సమతుల్యం కావాలి. జలవనరుల వినియోగానికీ, జలసమ్రక్షణకీ నడుమ ఆ సంతులిత సమీకరణమే మన ఆధునిక జలసంస్కృతి" అని కేశవ నిర్ణయిస్తాడు. ఆ సమతుల్యం ఎలా వస్తుంది? ఈ ప్రశ్న జలావరణ సమస్యకీ, కేశవకీ మాత్రమే పరిమితం కాదు. ప్రతి సైంటిస్టూ, ఇంజనీరూ, డాక్టరూ, ఈ సందిగ్ధ ప్రశ్నతో సతమతమవుతూనే ఉంటాము. ఈ ప్రశ్నయొక్క ప్రాముఖ్యత రోజురోజుకీ ఎక్కువవుతుంది. ఈ రోజుల్లో cloning, stem-cell growth, genetically modified (GM) goods (and people!) లాంటివి పరిశోధనాత్మకంగా ఎంత exciting గా ఉంటాయో, సామాజికంగా అంత ప్రమాదం కలిగించే అవకాశం ఉంది. త్వరలో రాబోతున్న అతి చిన్న కంప్యూటర్ లని మన రక్తనాళాల్లో ఇమిడ్చి జబ్బుల్ని డయాగ్నోజ్ చెయ్యవచ్చు. వాటినే మన చర్మం క్రింద అమర్చి మనం ఎక్కడున్నదీ track చెయ్యవచ్చు. విజ్ఞానవుటంచుల్ని చీల్చుకుని పరుగుతీస్తున్న ఈ ఆధునికత వలన ప్రపంచం మీద ఎలాంటి ప్రభావం ఉంటుందో ఆలోచించవలసిన బాధ్యత మనందరిదీనూ. ఇటువంటి 'ముందుటడుగులు ' ఒకసారి వేస్తే వెనక్కి తీసుకోలేము. కనుక 'before the genie is let out of the bottle' సైంటిస్టులూ, ప్రభుత్వమూ, ప్రజలూ పర్యవసానాలని ఆలోచించి 'సమతుల్యం ' ఉండేలా చూసుకోవాలి. పైన చెప్పిన ' Advanced Developments ' వల్ల రాగల సమస్యలు అమెరికా లాంటి అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకే కాదు అభివృద్ధి చెందుతున్న ఇండియా లాంటి దేశాలకి కూడా వర్తిస్తాయి. నిజానికి ఇటువంటి ప్రశ్నలపై అవగాహన ఉంటే వేరే దేశాలు వేసిన తప్పటడుగులు మనం కూడా వేయకుండా జాగ్రత్త పడగలం. పైగా అభివృద్ధి చెందిన దేశాల వెనుక పరుగుతీయాలనే ఆత్రంతో ఇండియా, చైనా

లాంటి దేశాలు కొన్ని సాంఘిక పర్యవసానాల్ని విస్మరించే ప్రమాదం ఉంది. ఉదాహరణకి గత 20 సంవత్సరాలుగా Market economy నీ, Moderization నీ కావలించుకొని శరవేగంతో అభివృద్ధి చెందిన చైనాలో ఇప్పుడు పర్యావరణ సమస్య భయంకరంగా ఉంది. ఈ విషయంపై వివరాలను గ్రంథసూచిక(3) లో ఇచ్చిన National Geographic వ్యాసంలో చదువుకోవచ్చు. ఇండియా చైనా కంటే మరీ భిన్న పరిస్థితుల్లో లేదు. ఈ మధ్య కాలంలో మన మూ 'అభివృద్ధి' వైపు పరుగులు తీస్తున్న విషయం తెలిసిందే. ఇటువంటి సమయంలో పర్యావరణ సమస్యని గుర్తు చేసి మనకి సమగ్రాలోచనవైపు హెచ్చరిస్తుంది 'దృశ్యాదృశ్యం'.

పర్యావరణ సమస్య లాంటి సున్నితమైన సమస్యకి సులువైన, శాశ్వతమైన పరిష్కారాలుండవు. ప్రతి విషయాన్ని క్షుణ్ణంగా పరిశీలించి దేశకాల పరిస్తితులకి అన్వయించుకొని most reasonable compromise ని వెతుక్కోవాలి. ఒక దేశంలోని పథకాలు, ఒక కాలంలోని ఆలోచనలు మరోదేశానికి, కాలానికి వర్తించకపోవచ్చు. ఉదాహరణ: Carson గారి పుస్తకం (Silent Spring) రాకముందు అమెరికనులు DDT ని వేలంవెర్రిగా వాడేవారు. దాన్ని swimming pools లో చల్లి ఈదేవారు. సైనికుల మీద డైరెక్టుగా గుప్పించి చల్లేవారు. ఆవిడ పుస్తకంలో DDT వల్ల రావచ్చుననే సమస్యలు చదవగానే DDTవాడకం పూర్తిగా రద్దు చేశారు. అంతేకాకుండా ఆ నిర్ణయాన్ని ఇతర దేశాల మీద కూడా రుద్దారు. అయితే DDT వాడకం ఆఫ్రికాలోని కొన్నిదేశాల్లో అవసరం. అక్కడ మలేరియా నివారణకు దోమలను చంపాలంటే DDT వాడకం తప్పటం లేదు. వేరే ప్రత్యమ్నాయం తెలిసే వరకైనా DDT ని అవసరమైనంత వాడలేక పోతున్నారు. ఎందుకంటే యూరోపియనులు , అమెరికనులు అందుకు అవసరమైన సహాయం అందించటానికి నిరాకరిస్తున్నారు. DDT వాడకం ఆపేశాక ఆఫ్రికాలో పిల్లల చావులు విపరీతంగా పెరిగిపోయాయి. జాగ్రత్తగా indoors లోనే (మనుషుల్ని బయటకి పంపేసి) spray చేయటం వల్ల మలేరియాని నివారించవచ్చునీ, పర్యావరణం పై , మనుష్యులపై ప్రభావాన్ని చాలా వరకు తగ్గించవచ్చునీ పరిశోధనల్లో తెలుస్తుంది. అభివృద్ధి చెందిన దేశాల్లో మలేరియా లేకపోవటంవల్ల వాళ్ళు ఈ సమస్యని అర్థం చేసుకోవటంలేదని ఆఫ్రికాలోని తల్లులు వాపోతున్నారు. ఈ సమస్యపై చెలరేగుతున్న గందరగోళాన్ని గ్రంథసూచికలో ఇచ్చిన BBC వ్యాసాల్లో చదువుకోవచ్చు. కాబట్టి Carson పుస్తకం చదివి గుడ్డిగా DDT ని సర్వదేశాల్లో, సర్వ కాలాల్లో నిరోధించటం కూడా మూర్ఖత్వమే అవుతుంది.

1952 లో National Book Award ని పరిగ్రహిస్తూ Rachel Carson ఇలా అన్నారు.[2]:" The aim of science is to discover and illuminate truth. And that, I take it, is the aim of literature, whether biography, or history or fiction; it seems to me, then, that there can be no seperate literature of science... If there is poetry in my book about the sea, it is not because I deliberately put it there, but because no one could write truthfully about the sea and leave out the poetry." శాస్త్ర విజ్ఞానాన్నీ , సామాజిక స్పృహనీ, వ్యక్తిగత అనుభూతులనీ సమతుల్యం చేసే తెలుగు సాహిత్యాన్ని 'దృశ్యాదృశ్యం ' ప్రోత్సహిస్తుందని ఆశిద్దాం.

గ్రంథసూచిక (Bibliography)

1. Rachel Carson : Silent Spring , Houghton Mifflin Co. 1994 (originally in 1962 edition)
2. Gino J. Marco, et al. (editors: Silent Spring Revised , American Chemical Society, 1987.
3. Natioanl Geographic, March 2004 : "China's Growing pPains" by Jasper Becker.
4. BBC News: "West stands accused over malaria" by Richard Black, March 4, 2004
https://news.bbc.co.uk/1/hi/health/3531893.stm
5. BBC News: "Battle over anti-malaria chemical " by Richard Black, March 4, 2004
http://news.bbc.co.uk/i/hi/sci/tech/3532273.stm
6. BBC News: "DDT and Africa's war on malaria" November 26, 2001
https://news.bbc.co.uk/1/hi/world/africa/1677073.stm